

خلاصه دستنویس مهارت معلمی

کنکور اختصاصی دانشگاه فرهنگیان

- نکات مهم متن و آیه
- باکس نکات خلاصه
- نمودارهای کاربردی
- حاوی احادیث و روایات و پیام آنها
- درسنامه خلاصه و مفهومی

مؤلف: محمد مهدی محسنی
درصد ۱۰۰ کنکور فرهنگیان ۱۴۰۳

با تلاش و کوشش کنکور سلام

تقديم به تو

**آموزگار اگرچه خداوندگار نیست
بعد از خدای ، برتر از آموزگار نیست**

اسامی همکاران مولف

افسون کرباسفروش

سرپرست گروه بازبینی
دانشجوی فرهنگیان

محمد مهدی محسنی

نویسنده و مؤلف
دانشجوی فرهنگیان

محمد انصاری

مدیر گروه تالیف
دانش آموخته فرهنگیان

ابوالفضل شجاعی

مسئول و طراح
هویت بصری و گرافیک

فاطمه کیانفر

عضو گروه بازبینی
دانشجوی فرهنگیان

محمد اسحاقی

عضو گروه بازبینی
دانشجوی فرهنگیان

کنکور سلام

مدرسه ی علاقه مندان فرهنگیان

دیباچه

آذرماه سال ۱۴۰۲ بود که پس از ثبت‌نام در نخستین کنکور اختصاصی دانشگاه فرهنگیان، مطالعه کتاب «مهارت معلمی» را آغاز کردم. در همان روزها، ایده‌ای در ذهنم شکوفا شد: جزوه‌ای مختصر و مفید برای روزهای پرتلاشی که به آزمون نزدیک می‌شود و نیز لحظات طلایی مرور پیش از آزمون‌های آزمایشی. هر روز صبح، همزمان با طلوع آفتاب بعد از مطالعه دقیق درسنامه، خلاصه‌ای از مهم‌ترین نکات را به قلم خودم می‌نگاشتم. همین تلخیص‌های روزانه، به گنجینه‌ای تبدیل شد که یار دیرین و همراه همیشگی‌ام در طول مسیر کنکور فرهنگیان بود. همین گنجینه بود که باعث شد در درس «تعلیم و تربیت اسلامی» به درصد ۱۰۰ دست پیدا کنم؛

البته این مسیر پرنور، تنها به یاری اراده من طی نشد. در روزهای منتهی به کنکور، ابزارهای آموزشی متنوعی همچون آزمون‌ها، منابع تألیفی، وبینارها و حتی محتوای رایگان مجموعه «کنکور سلام»، همچون فانوسی در تاریکی، روشنی‌بخش راه من بودند. این منابع نقش بی‌بدیلی در مسیر موفقیت‌م به سوی دانشگاه فرهنگیان ایفا کردند. بعد از قبولی و ارسال کارنامه ام به سرپرست کنکورسلام و حضور در وبینار هشت قدم تا رسیدن به فرهنگیان در این وبینار و به پیشنهاد آقای انصاری، تصمیم گرفتیم تا این یادداشت‌های دست‌نویس و گران‌بهایی که طی آن روزها نوشته بودم، بازنویسی و تکمیل شود. هدف من از این بازنویسی آن بود که این یادداشت‌ها نه تنها راهگشای من، بلکه چراغ راهی برای سایر علاقه‌مندان به این شغل شریف باشد؛ شغلی که بیش از هر چیزی، آمیخته به عشق، روشنگری و مسئولیت‌پذیری است.

اینک این منبع پربار و کاربردی را در دستانتان شما عزیزان قرار می‌دهم؛ به امید اینکه جلوه‌گاه موفقیت شما باشد، و روزی شاهد درخشش نامتان به‌عنوان معلمانی شایسته و الهام‌بخش باشیم.

محمد مهدی محسنی متین
پانزدهم اسفند ماه سال یک‌هزار و چهارصد و سه

کارنامه محمدی مهدی محسنی

درصد ۱۰۰ تعلیم و تربیت اسلامی کنکور اختصاصی دانشگاه فرهنگیان

سازمان ملی سنجش و ارزشیابی نظام آموزش کشور- اعلام نتیجه و کارنامه نهایی آزمون فرهنگیان- اردیبهشت ماه ۱۴۰۳ - زمان چاپ کارنامه: ۰۹:۰۶ - ۱۴۰۳/۹/۱۰

باسمه تعالی

اعلام نتیجه و کارنامه نهایی آزمون فرهنگیان- اردیبهشت ماه ۱۴۰۳

سازمان ملی سنجش و ارزشیابی نظام آموزش کشور
ریاست محترم

- تاریخ اخذ مدرک دیپلم: ۱۴۰۲/۰۴/۲۸
- محل اخذ مدرک سال دهم: همدان-همدان-مرکزی
- محل اخذ مدرک سال یازدهم: همدان-همدان-مرکزی
- محل اخذ مدرک سال دوازدهم: همدان-همدان-مرکزی
- استان و شهر بومی فرهنگیان: همدان-همدان
- سهمیه نهایی: منطقه دو

- کد ملی:
- نام: محمد مهدی
- نام خانوادگی: محسنی متین
- نام پدر:
- سال تولد:
- جنسیت: مرد
- محل تولد: همدان-همدان-مرکزی

عنوان درس	زیست شناسی	فیزیک	شیمی	ریاضی	زمین شناسی	تعلیم و تربیت اسلامی	هوش و استعداد معملی
نمره خام	۴۰.۷۵	۱۱.۵۰	۱۱.۴۳	۰.۰۰	۴۶.۶۷	۱۰۰.۰۰	۶۰.۰۰

نمره کل آزمون	نمره کل آزمون اختصاصی تربیت معلم	نمره کل معرفی به مرحله ارزیابی شایستگی معملی
۶۶۸۲	۱۰۰۲۲	۸۰۱۸

4250312-ADB03270D003863100000000001A1A1B2DB20-0E638615086210-20D03033014336-000E629F20D5-29F06-4b0485-2031303032320-f8678-V2

نتیجه نهایی: ۴۵۵۵۹ | آموزش ابتدایی | دانشگاه فرهنگیان - پردیس شهیدمقصودی همدان | فرهنگیان - آزاد

گروه آزمایشی	نمره خام ارزیابی شایستگی معملی (دریافتی از آموزش و پرورش)	نمره کل			نمره کل نهایی ملاک عمل گزینش علمی آزمون فرهنگیان
		معرفی به مرحله ارزیابی شایستگی معملی	سابقه تحصیلی (دریافتی از آموزش و پرورش)	مرحله ارزیابی شایستگی معملی	
علوم تجربی	۵۱۶.۹۱	۸۰۱۸	۷۷۴۸	۵۹۵۵	۷۳۶۸
تربیت بدنی	غایب	۸۰۱۸	۷۷۴۸	غایب	غایب

6250314-AD903270D1455591B2DB22-0E638615086210-20D03053021076-000E629F20D5-29F06-0E638615086210-124eb-V3

ارزش و امتیاز کار معلّمی

- تعلیم و تربیت ← مسئولیت بزرگ (تعلیم و تربیت کار خدا و پیامبران)
عالم با همه پیچیدگی‌ها برای تربیت انسان خلق شده.
زمین مرکز آموزش و پرورش خدای متعال.

◀ مقدمه

۱- معلمی شغل نیست عبادت است

- مادری شغل نیست بلکه
  - یک وظیفه الهی
  - جلوه‌ای از عبادت
- معلمی عبادت چند منظوره است پس ← یک کار مقدسه!

معلمی

- انتقال علم و تجربه
- انقاز غریق (نجات‌دهنده)
- کلید عزت
- بصیرت و مصونیت

← ۱۳ آیه با «یَسْئَلُونَكَ» آمده یعنی پیامبر معلم مردم بوده.

- از آیه «يُعَلِّمُهُمْ ..... يَرْزُقِهِمْ» برداشت می‌شود علم همراه حکمت، تقوا تزکیه به ثمر می‌نشیند.
- تقلیل معلمی به شغل ساده کوتاه‌بینی است.

۲- معلمی یک انتخاب صحیح

- مهندس و صنعتگر روی جمادات کار می‌کند ولی معلم کار با روح، روان و جان انسان دارد.
- معلم مشغول توزیع علم است.
- اگر کسی با تولید و توزیع علم به جان‌ها و دل‌ها حیات بخشد ولی به سراغ توزیع اجناس دیگر برود ضرر کرده. (خسران)
- تعلیم و تربیت مبارک‌ترین کار بر دوش انبیاء و ....

۳- معلمی در نگاه معصوم (ع) جایگاه رفیع دارد

در فرهنگ اسلامی از رهبر آسمانی با تعبیراتی چون ← یاد شده

معلم }
مربی }
پدر }

رسول خدا(ص): بالاترین صدقات آنست که انسان چیزی یاد بگیرد و به دیگران هم بیاموزد.
رسول خدا (ص): راهنمایی کننده به کار خیر مانند انجام دهنده آنست.
امام باقر(ع): تمام جنبدگان زمین، ماهیان دریا، و هر موجود کوچک و بزرگ که در زمین و آسمان خداست برای (تعلیم‌دهنده امور نیک) استغفار می‌کنند.

امام حسین صد دینار به معلم فرزند داد و گفت: در قبال تعلیمات او چه ارزشی دارد؟
- هدیه مادی در برابر تعلیم قرآن بی ارزش است!

۴- تربیت کار خداست.

- در قرآن بعد نام «الله» بیشترین نام «ربّ» بکار رفته.
- ربوبیت همراه علم حکمت و مصلحت کامل می‌شود.
- معلم تنها علم خود را منتقل نمی‌کند بلکه می‌تواند همه کمالات را با رفتار، گفتار، اخلاق خود به دیگری منتقل کند.
- وقتی شاگرد به یاس گرایش پیدا کند ← روح امید در او بدمد.

وقتی شاگرد به غرور گرایش پیدا کند ← او را هشدار بدهد.

همانطور که خدا مردم را با

- منطق و برهان
- احساس و عاطفه
- مثال و تشبیه (تاریخ و داستان)
- الگو مثبت و منفی
- هنر و اخلاق - و با وعده و تهدید

← تربیت می‌کند معلم هم باید از این ابزارها بهره ببرد.

- بهره بردن از ابزار الهی با توفیقات نیز رابطه مستقیم دارد.
- اتصال معلم و مربی به خدا ← از عالم دینی می‌شود عالم ربانی. (عالمی که سروکارش با خدا) است.
- عالم ربانی ربوبیت از خدا می‌گیرد و به دیگران منتقل می‌کند.

امام سجاده (ع): «الهی انطقنی بالهدی والهمنی التقوا.»

زبانم برای هدایت
تقوا به من الهام کن.

۵- معلم کار پنج گروه مهندس انجام میدهد

- مهندس کشف معدن ← کشف استعداد شاگرد
- مهندس استخراج مواد ← خارج کردن از انحراف
- مهندس ذوب مواد ← با اخلاق، رفتار، محبت شاگرد را علاقه‌مند کند.
- مهندس قطعه‌سازی و طراحی ← با تعلیم تربیت شاگرد بسازد
- مهندس مسئول مونتاژ ← با سعه‌صدر تربیت‌شدگان را به هم متصل کند.
- معلم کار همه این‌ها انجام می‌دهد که کار روی انسان ظرافت و دقت خاصی می‌خواهد.

۶- معلم با گران‌ترین گوهر هستی سرکار دارد

- موجودات: جمادات، نباتات، حیوانات، انسان‌ها (انسان رشد بی‌نهایت)
- جوان هفده‌ساله (وصیت‌نامه) ← پرورش تفکر در مسجد
- مطابق آیات (غفلت) موجب (انحراف) و آن نیز موجب (پست‌تر شدن از هر حیوانی) می‌شود: ..... هُمُ الْغَافِلُونَ ..... كَالْأَنْعَامِ ..... هم أَضَلُّ پس انواع غفلت را بررسی می‌کنیم.

انواع غفلت

- غفلت از خدا
- غفلت از قیامت
- غفلت از وظیفه خود
- غفلت از محرومان
- غفلت از توانمندی خود
- غفلت از ارزش عمر خود

کار معلم

- زدودن غبار غفلت
- بیدار کردن خوابیده

۷- کار روی فکر افراد ماندگار است.

- نشانه برتری اعمال ماندگاری آثار آن است.

..... لسان صدق فی الآخِرین دعای ابراهیم: درخواست نام نیک میان آیندگان

..... کَلِمَةٌ بَاقِيَةٌ ..... قرار دادن توحید در میان نسل او.

- ماندگارترین کار تعلیم و تربیت
- نسل جوان تاثیرپذیره!

- فریاد توحید در تاریخ می‌ماند.

○ ابراهیم (ع) برای فرزندان خود نیز دعا می‌کرد.

○ ۸- کلاس داری را ساده بگیریم.

سه تانگه باحال:

- (۱) آیت‌الله گلپایگانی (ره) ← این کار (معلمی) الان بیشتر مورد نیاز است و امام زمان راضی است.
 (۲) آیت‌الله مشکینی (ره) ← حاضرم تدریس صد طلبه فاضل به تو بدهم، تا در مقابل پاداش این کلاس بیست نفره به من بدهی.
 ۳- در کلاس آینده انسان رقم می‌خورد - می‌تواند نقشه راه را تغییر دهد - مدرسه و دانشگاه کارخانه انسان‌سازی است.
 «کلاس داری اگر نسل نو مخاطب آن باشد اهمیت ویژه دارد.»

○ ۹- معلم ربانی، هادی و ناجی بشر

آموزش و تحصیلات: (دام برای تحصیل کرده‌ها و وابستگی به ابرقدرت‌ها)
 (وسيله نجات بشر از طاغوت)

- آزاد کردن مردم از شر طاغوت‌ها از اهداف بزرگ پیامبران (نجات بنی‌اسرائیل توسط موسی (ع))
- نشانه فقیه: آزادسازی مردم از شر دشمن و أَنْقَذَهُمْ مِنْ أَعْدَائِهِمْ
- قرآن وظایف انبیاء را رهاسازی افکار جامعه از غل و زنجیرها است. (یکی از اهداف)

○ علم حقیقی نگاه انسان توحیدی می‌کند. }
 ثَمَرَةُ الْعِلْمِ مَعْرِفَةُ اللَّهِ (شناخت خدا)
 ثَمَرَةُ الْعِلْمِ الْعِبَادَةُ (بندگی خدا)

○ ثمرات علم }
 (شناخت خدا)
 (بندگی خدا)

تعلیمات عالم ربانی باید: ۱- حیات آفرین ۲- نجات‌بخش

- هنر معلم در آموزش مسائل علمی بانگاه توحیدی و تربیتی است.
- اسلام دین تعادل است.
- دین و علم از هم جدا نمی‌شوند.
- مشکل بشر جدایی علم از دین.

○ ۱۰- کار خود را مقدس بدانیم

علم مقدس بدانیم زیرا: خداوند به قلم و آنچه می‌نویسد قسم خورده.

اسلام برای آموزش محدودیتی قایل نیست:

- عدم محدودیت «زمانی» ← ... الْمَهْدُ ..... اللَّحْدُ
- عدم محدودیت «مکانی» ← ... الْعِلْمُ ..... بِالْثَرِيَا ..... مِنْ فَارِسِ عِلْمِ دَرِ ثَرِيَا
- عدم محدودیت «جغرافیایی» ← ..... الْعِلْمُ ..... بِالصِّينِ عِلْمِ دَرِ چين
- عدم محدودیت «مقداری» ← ..... نَفْرٌ لِيَتَفَقَّهُوا - کوچ برای علم
- عدم محدودیت «جانی» ← ..... لَوْ يَعْلَمُ ..... الْمُهْجُ ..... الْجَجْ (علم به قیمت جان
- عدم محدودیت «انسانی» ← ..... غُرَابًا ..... سَوَاءٌ آخِيَةٌ ..... آمُوخْتِنِ از کلاغ
- عدم محدودیت «مکتبی» ← بهای آزادی اسیر آموختن بود.
- سگ آموزش دیده شکار بیاورد حلال است. (ارزش آموزش)

پیام داستان عزیر پیامبر: برای آموختن نکته مرگ صد ساله هم با ارزشه!

۱- **تعلیم تربیت باعث حیات معنوی است**

..... الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ

دعاکم ← تعلیمات دینی

آیه برای مؤمنان است (خاص)

دین موجب حیات معنوی

حیات انسان در ایمان و عمل صالح است خداوند نیز
انبیاء را به همان دعوت کرده!

- گیاهی ← (بهار)
  - حیوانی ← (حیات انسان و حیوان)
  - فکری ← (حیات عقل)
  - ابدی ← (زندگی ابدی - قیامت)
- حیات -

پس «عوامل حیات معنوی»
اجابت از دعوت الهی و پیامبر
ایمان - عمل صالح

- ثمرات حیات بخشی معلم به شاگرد
- جهل ← علم
  - یاس ← امید
  - غفلت هوشیاری همیشه
  - ترس ← شجاعت
  - اعراض ← اقبال
  - تفرقه ← وحدت
  - کینه ← محبت
- دنیاگرایی ← ابدگرایی
  - اسراف صرفه‌جویی همیشه
  - اضطراب ← آرامش
  - کسالت ← نشاط
  - سنگ دلی ← نرم‌دلی

رسالت استاد «الهی - نبوی - علوی» و با اتصال به خدا دارای نفس مسیحایی می‌شود.
- علم بدون تزکیه مانند جدایی سوزن از نخ است.

۲- **ارزش علم بیش از هر چیزی است.**

○ به هنگام آفرینش انسان خداوند خود را «کریم» معرفی می‌کند.

..... غَزَّكَ ..... الْكَرِيمِ ..... خَلَقَكَ فَسَوَّاكَ فَعَدَلَكَ

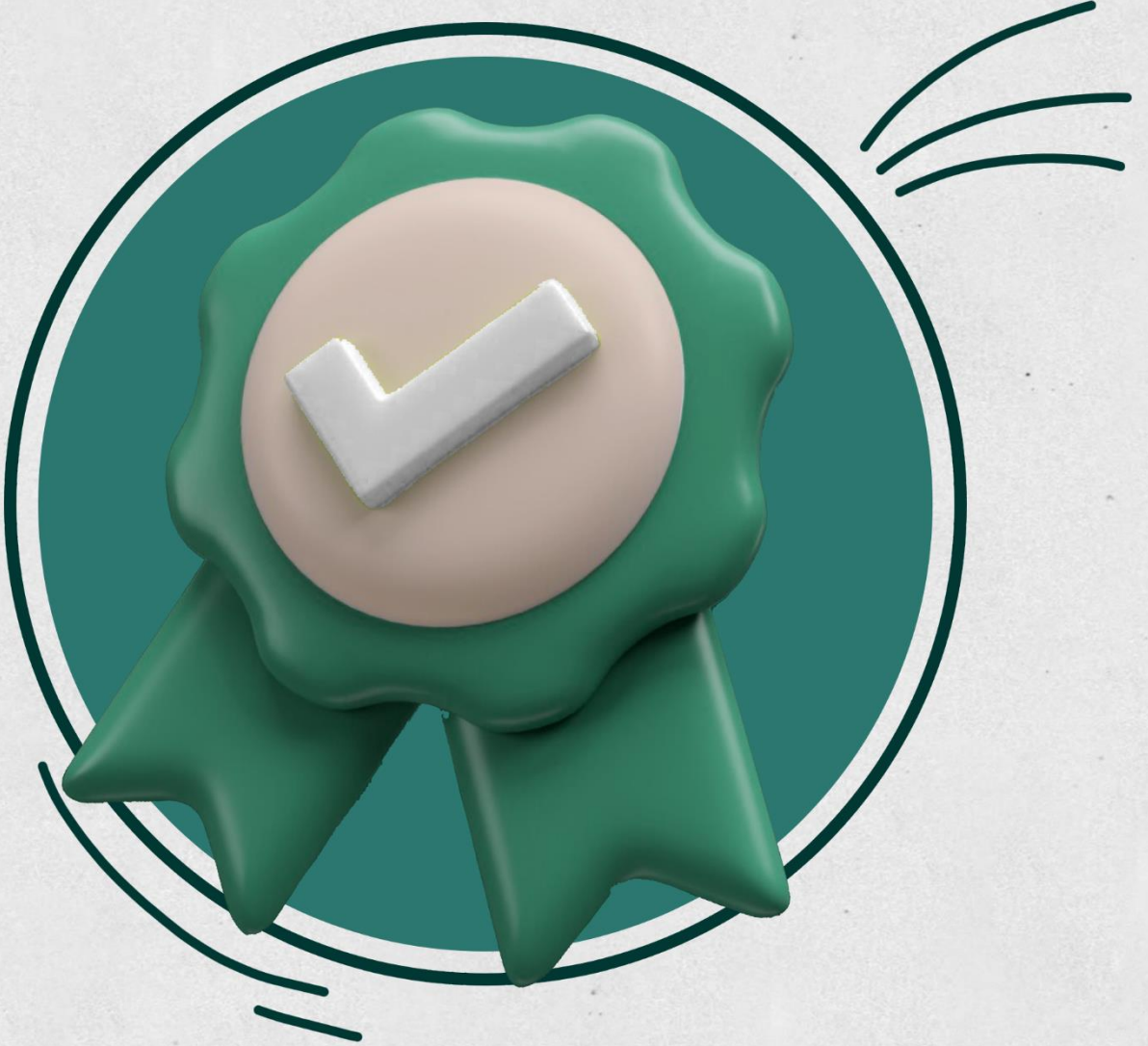
ترتیب آفرینش: ۱- خلقت ۲- آراستن - استوار ساختن ۳- متعادل ساختن

○ به هنگام علم و فرهنگ خداوند متعال «اکرم» معرفی می‌شود.

در سوره الرحمن هم ابتدا به تعلیم قرآن اشاره می‌شود سپس خلقت انسان علم القران- خلق انسان

○ علم و فرهنگ بالاترین ارزش دارد.

صفات معتم

۱- سوز و حرص داشته باشد

جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ

- تحول جامعه ← داشتن سوز ← کمال است.
- رسول خدا از مردم
  - غم خوار مردم
  - دارای سوز و حرص

لَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَفْسِكَ أَلَّا يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ: شاید خود را هلاک کنی که چرا ایمان نمی‌آورند.

مَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لِتَشْقَى: ما قرآن را برای مشقت تو نفرستادیم.

○ از صفات مؤثر در تعلیم و تربیت داشتن سوز و حرص به اندازه است.

۲- سعه صدر داشته باشد.

۱) اولین دعای موسی سعه صدر بود.

۲) سپس آسان شدن کارها و در آخر هم

۳) باز شدن گره از زبان.

قوم هود گفتند: إِنَّا لَنَرَاكَ فِي سَفَاهَةٍ: و او فرمود: لیس بی سفاهه ← سعه صدر

قوم نوح او را در «ضلال مبین» یا گمراهی آشکار خطاب کردند اما او فرمود: لیس بی ضلاله

برخورد مؤمنان و جاهلان باید مسالمت‌آمیز باشد. وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا

برخورد مؤمنان در برخورد بالغو با کرامت است. وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ وَإِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا

امام علی (ع): سعه صدر ابزار ریاست است. (لزوم سعه صدر بر هر مسئول)

۳- بی تکلف باشد.

○ تکلف کاری با مشقت و تصنع معنا می‌شود.

پیامبر اسلام (ص): ما أنا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ. (من اهل تکلف نیستم)

۱- همه نوع غذای حلال تناول می‌کرد ۲- از مستضعفین خود را جدا نمی‌کرد. ۳- شوخی می‌کرد. ۴- در شتر دوانی شرکت می‌کرد ۵- بر الاغ سوار می‌شد.

به فردی که از هیبت ایشان لرزید گفت: من پادشاه نیستم. چرا می‌ترسی.

امام علی (ع): یخشح القلب ویقتدی به المومنون. وصله کردن لباس: ۱- قلب را خاشع ۲- مؤمنان از آن الگو می‌گیرند.

۱- نشانه بی تکلفی:

- سلام کردن
- اقرار به جهل
- رفت آمد با محرومان
- اقرار برتری دیگران

۴- مخلص باشد

امام صادق (ع): مباحات به علما با علم و مجادله با سفیهان و جلب توجه مردم ← منزل آتش

إِنَّمَا نُنْعَمُكُمْ لِوَجْهِ اللَّهِ لَا نُرِيدُ مِنْكُمْ جَزَاءً وَلَا شُكْرًا ← عدم درخواست پاداش معصومان.

○ هدیه گرفتن یا مزد مانع اخلاص نیست.

○ سوره انسان ← اطعام اهل بیت به مسکین، یتیم، اسیر

إِنَّ هَذَا كَانَ لَكُمْ جَزَاءً وَكَانَ سَعْيَكُمْ مَشْكُورًا

تولیت اموال یتیم:

توانا از حق الزحمه چشم پوشی کند.

نیازمند به حد متعارف ارتزاق نماید.

سه نکته اخلاص:

- ۱- به دست کسی انسان چشم بدوزد گرفتار می شود و ستایشگر گروه کمک کننده می گردد.
- ۲- اخلاق دانشگاه چهل روزه (چشمه های حکمت از قلب بر زبان جاری می شود)
- ۳- کمی و زیادی ما فقط دست خداست. ← رسیدن به اخلاص و آرامش

○ روزی حقیقی در کامیابی است.
○ اخلاص ← موجب رشد علمی

۵- خود را فارغ التحصیل نداند

○ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا ← در اسلام فارغ التحصیل نداریم.

○ حدیث پیامبر (ص): إِذَا أَتَى عَلِيٌّ يَوْمٌ لَا أَرْدَادُ فِيهِ خَيْرًا يُعَرِّئُنِي إِلَى رَبِّي فَلَا بُرْكَ فِي طُلُوعِ الشَّمْسِ ذَلِكَ الْيَوْمِ: طلوع آفتاب روزی که بر علم من افزوده نشود بر من مبارک نباشد.

○ امام صادق (ع): علوم هر شب و روز زیاد می شود و اگر زیاد نشود ذخایر علمی از بین می رود.

○ نتایج سفر موسی (ع) همراه خضر نبی (ع):

خداوند به موسی (ع) فرمان میدهد همراه خضر نبی به سفر دریایی و صحرايي برود. (رنج می بیند)

- تفاوت ظرفیت جدی است.
- هر که قانع علم باشد توییح شده.
- * آموختن سلیمان از هدهد
- به علوم ظاهری اکتفا نکنیم.
- باید سراغ معلم برویم.
- تحصیل وابسته کلاس نیست :

۶- توفیقاتش از خدا بداند

باید مراقب باشیم از یاد خدا غافل نشویم.

○ علوم را می توان کسب نمود ولی تمام علوم این نیست برخی ادراکات ویژه به افراد خاص داده می شود. (تاویل الاحادیث ← یوسف) «تعبیر خواب»

○ این ادراکات تنها علم نیست بلکه گاهی بصیرت - حکمت - نور باطنی ویژه است.

○ تصریح قرآن: قلب پاک و باتقوا آئینه علوم و حقایق است.

○ قلب از غبارها پاک شود ← نور خدا در آن جلوه می کند.

۷- باشهامت باشد

حق الناس؛ بلوغ و غیر بلوغ مست و هوشیار و .... نمی شناسد.

- مثال شهامت
- ندانست بگوید نمیدانم.
  - به برتری باسواد اقرار کند.
  - چیزی یادش رفت بگه فراموش کردم.
  - عذرخواهی از شاگردان.

○ رضایت معلم به القابی که سزاوار نیست موجب قهر خداوند است.

○ انبیاء برای دفاع از حق شهامت داشتند: گاهی شهید گاه تحقیر و گاه تبعید می شدند.

○ کفار به پیامبر لقب مجنون داده بودند (تحقیر)

○ باسوادان بی شهامت امروز خود فروختگان فردا خواهند بود*

سخن ابن سکیت در برابر متوکل عباسی نشان دهنده شهامت استاد است.

۸- اعتماد به نفس داشته باشد.

- بهتر دانستن تولید خارج از داخلی ← خودباختگی
- عدم فرار امام جواد(ع) یازده ساله ← (اعتماد به نفس)
- زینب کبری (س) به یزید فرمود: «إِنِّي لَأَسْتَصْعِرُ قَدْرَكَ» قدر تو را کوچک میدانم.

- منشأ اعتماد به نفس
  - ایمان به خدا و راه او
  - هدف الهی و بصیرت

﴿قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَى بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي﴾
بگو این راه و رسم من و هر که پیروم کرد پس با بینایی سوی خدا دعوت می‌کنم. (اعتماد به نفس)
○ بهترین نمونه اعتماد به راه خود و ایمان به خدا امام خمینی بود.

۹- مردمی باشد

- ﴿وَقَالُوا مَالِ هَذَا الرَّسُولِ يَأْكُلُ الطَّعَامَ وَيَمْشِي فِي الْأَسْوَاقِ لَوْلَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مَلَكٌ فَيَكُونُ مَعَهُ نَذِيرًا﴾
○ قدم زدن در بازار نشانه: - مردمی بودن - درد آشنا بودن پیامبر.
- رهبر که اهل رفت و آمد با مردم باشد ← بهتر می‌تواند ارشاد کند.
- واژه رسول با «فیهم» و «منهم» آمده ← از آن‌ها و در میان آن‌ها.
- ﴿وَالَّذِينَ مَعَهُ - همراهی رسول و مردم.

○ حرکت مسلمان به سوی مشعر ثَمَّ أَفِيضُوا مِنْ حَيْثُ أَفَاضَ النَّاسُ وَاسْتَغْفِرُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ نهی امتیاز طلبی
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ قَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّتِي تُجَادِلُكَ فِي زَوْجِهَا دُسترسی زن عادی به پیامبر ← مردمی بودن.
○ احساس کمبود و ذلت ← رفتار غیرطبیعی

لباس شهرت به دلیل
امتیاز طلبی حرامه!

۱۰- صراحت لهجه داشته باشد

- صراحت لهجه ← ویژگی معلم
- اسلام شفافیت سخن دارد جز در: آبرو افراد یا مسئله جنسی و ...
- انبیاء در تبلیغ دین صراحت لهجه داشتند.
- ﴿وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ﴾ ← اشاره به صراحت لهجه انبیا و هشدار به نزدیکان
- ﴿فَاعْبُدُوا مَا شِئْتُمْ مِنْ دُونِهِ قُلْ إِنَّ الْخَاسِرِينَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَأَهْلِيَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَلَا ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ﴾ ←
۳ بار خسارت آمده است.
- زیان کار سرمایه وجودی خود و بستگانش را از دست داده است.
- رد کردن خیال‌پردازی بنی اسرائیل ← صراحت بیان
- معلم در عین صراحت لهجه باید ظرفیت مخاطبان را در نظر بگیرد!

۱۱- منصف باشد

- رعایت انصاف
  - تعمق رابطه استاد و شاگرد.
  - سفارش شده عقل، دین، وجدان
  - در تدریس و تشویق و توبیخ از رموز موفقیت است.

- ❁ قُلْ مَنْ يَرْزُقْكُمْ مِنَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلِ اللَّهُ وَإِنَّا أَوْ إِيَّاكُمْ لَعَلَىٰ هُدًى أَوْ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ رعایت انصاف در مجادله.
- انتقاد قرآن از یهودی و ستایش امانتداری آنان ← (انصاف در انتقاد)
  - هنگام تحریم شراب و قمار به منافع آنان اشاره و فرموده
  - که ضرر آن‌ها بیش از نفعشان است * (دینی دهم)

- **مورد رعایت انصاف** -
- مطلب دیگری به خود نسبت ندهد.
  - خود را در بالاترین درجات علمی نداند.
  - پرهیز از هرگونه افراط و تفریط.
- «منهم» انتقاد از بعضی افراد نه از همه.
- «إلا» جدا کننده حساب خوبان با دیگری.

۱۲- صمیمی و با محبت باشد.

- ❁ قِيمًا رَحْمَةً مِنَ اللَّهِ لَئِنْ لَمْ يَنْتَهِ عَنِ الْفِعْلِ لَآتَيْنَاكَ مِنْ حَوْلِكَ ← سنگدلی موجب پراکندگی مردم. (اخلاق خوب مورد ۱۵)
- با من مثل جبابره برخورد نکنید ← امام علی (ع)
- ❁ أَحَبُّ إِخْوَانِي إِلَيَّ مَنْ أَهْدَىٰ إِلَيَّ غُيُوبِي ← صمیمیت امام صادق (ع)
- محبت قوی ترین ابزار تربیتی است.

- ❁ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ
- «رئوف» و «رحیم» ← فقط به پیامبر (ص).
  - خداوند در قرآن مردم را از راه محبت دعوت نموده است ← (صلوات میفرستند به مردم)
  - راه دعوت مردم به دین درود و رحمت است. «يُصَلِّي»
- محبت و صمیمیت
سوز و حرص معلم

۱۳- اهل هدایت و عمل باشد.

معلمی به رشد است.

- معلم باید خودش رشد کند تا دیگری را رشد دهد.
- پیامبر اکرم (ص): علم افزایش یابد ولی هدایت بیشتر نشود از خدا دور می‌شود.

❁ امام علی (ع): «ثمره علم در زیبایی عمل»

❁ رسول اکرم (ص):
«علمی که به آن عمل نشود مانند گنجی است که از آن استفاده و انفاق نشده»

- ❁ امام علی (ع): نتیجه علم
- حلم
  - تواضع
  - حیات
  - حسن حلق
  - آگاهی
  - بیداری و استقامت
  - عبادت و ...

- ❁ امام باقر(ع): سختترین حسرت ← گوینده عدالت بدون عمل
- ❁ حضرت عیسی (ع): شقیترین مردم ← عمل نکردن به علم
- ❁ امام صادق (ع): عالم نیست ← کسی که کارش تایید کننده گفتارش نیست.

۱۴- آراسته باشد. (تعمیم با دینی دهم)

- انسان فطرتاً پاکی دوست دارد و اسلام به آن سفارش نموده.
- اسلام پاکی را مخصوص جسم نمیداند بلکه همه جانبه (فطرت - فکر - لقمه - نسل) (طهارت) شرط قبولی عبادت.
- **يَا بَيْتِي آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ** ← آداب حضور در مسجد با زینت.
- عید قربان و فطر ← نظافت و غسل آمده.
- پوشش استاد: نظیف و تمیز باشد و خالی از هرگونه جلوه زینتی و جلب توجه!
- آراستگی استاد خللی در توجه شاگرد وارد نکند!

۱۵- اخلاق خوب داشته باشد.

- قرآن پیامبر را در مواجهه با مردم رئوف و مهربان میداند. **بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ**
- پیامبر اسوه اخلاقی بود.
- خداوند پیامبر را «خُلُقٍ عَظِيمٍ» معرفی کرده؛ در حالی که دنیا را با این عظمت قلیل شمرده.
- عایشه به پیامبر گفت: (كَانَ خُلُقُهُ قُرْآنَ)
- اخلاق نبوی + کتاب الهی ← تربیت انسانها بزرگ.
- علامه طباطبایی: اخلاق علم نیست عمل است.
- معلم سرمشق و الگویی متعلمین است
- پس باید مراقب رفتار و گفتارش باشد!

رفتار معلم سازندگی می‌آورد.

۱۶- متواضع باشد.

- **وَلَا تَمَشْ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا إِنَّكَ لَنْ تَخْرِقَ الْأَرْضَ وَلَنْ تَبْلُغَ الْجِبَالَ طُولًا** ← نهی تکبر
- **لَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ إِلَىٰ مَا مَتَّعْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِنْهُمْ وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَخَفِضْ جَنَاحَكَ لِلْمُؤْمِنِينَ** ← متواضع بودن در مقابل مؤمنان.
- دایره‌واری جلسه پیامبر ← تواضع پیامبر
- حضرت عیسی (ع): سزاواترین مردم به خدمت عالم آنهاست.
- به وسیله تواضع حکمت آباد می‌گردد.

۱۷- سابقه نیک داشته باشه!

- سابقه نیک در هر کار نقش مهم دارد.
- حضرت ابراهیم (ع): لسان صدق خواست.
- معلم شناخته شده کمتر مورد انکار است.
- هر که برای کسب فقه هجرت کرده برگردد و مردمان خود هشدار بدهد.

وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ

نام تو را به نیکی بلند کردم.
- پیامبر سابقه نیک داشت.

۱۸- به پست و مقام دل بسته نباشد.

- میثاق از انبیاء مبنی بر آمادگی جابجایی و کتاب و حکمت ← آیه ۸۱ سوره آل عمران
- البته تحویل مسئولیت با محبت باید باشد. (دل نبستن به پست و مقام)
- کمک به افراد تازه کار از روی ایمان: معلم خدامحور از سر تکلیف تدریس می‌کند.

۱۹- آماده پاسخگویی باشد.

○ از ویژگیهای معلم خوب حاضر جوابی است.

○ مثال قرآنی } - انتقاد از نماز برسوی کعبه و تغییر قبله؛ جواب:
(مشرق و مغرب از آن خداست و مکان خاصی ندارد.)

○ سَيَقُولُ الَّذِينَ أَشْرَكُوا ← آمادگی برای پاسخ

۲۰- بصیرت و شناخت عمیق

○ بصیرت لازمه انجام کار است. مشرکان برای عبادت بت هیچ استدلالی نداشتند.

○ استاد موفق بصیرت جامع دارد. } - شناخت نیاز جامعه
- شناخت ظرفیت و استعداد.
- تسلط بر درس
- تبلیغات وی را به پوچی نکشد.

○ علم باید با وجدان، بصیرت و شهامت همراه باشد.

۲۱- دلسوز شاگرد باشد.

○ عیادت پیامبر از بیمار ← دلسوزی

○ پرسیدن احوال همدردی از طرف سلیمان نبی نشانه دلسوزی و آنکه: «مسائل مهم نباید انسان را از مسایل جزئی باز دارد.»
○ تفقد از زبردستان، بازدید از آنها و پرس و جوی احوالشان از اصول اسلامی، اخلاقی تربیتی و مدیریت است.

۲۲- واقعگرا باشد.

○ استاد واقعگرا باشد و نسل نو را واقعگرا تربیت نماید.
○ قرآن بهترین کتاب تعلیم تربیت.
○ قهر و مهر خداوند بر اساس واقعیات است نه خیالات.
○ مدح کشورها غربی و ندیدن کشور خود ← خیال گرا
○ معلمی که غیرت دینی و ملی دارد حقایق را تبیین می کند. (هم مشکلات هم امتیازات)

۲۳- صبور باشد.

○ رمز موفقیت: صبر و پایداری.
○ کلید موفقیت: عزم قوی.
○ نتیجه کار فرهنگی فوری نیست. (صبر ویژه می خواهد)
○ صبر و تلاش بستر برای رشد و توفیق است ولی باید از عنایت الهی غافل نشیم!
○ وَ لِرَبِّكَ فَاصْبِرْ ← دستور صبر به پیامبر
○ وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ ← پایداری در امور فرهنگی (نماز) و شروع تبلیغ از اهل خانه.

اشکال دیروز امروز و فردا
دوری از واقعگرایی تکیه بر موهومات
وخیال است.

- صبر و پایداری معلم موجب تضمین
موفقیت او میشود.

۲۴- درد آشنا باشد.

- استاد درد آشنا موفقتر است. (پیامبر نیز درد آشنا بوده)
- پیامبر فقر و یتیمی چشیده و فقیر و یتیم را طرد نمیکرد *يَمْشِي فِي الْأَسْوَاقِ* ← درد آشنایی انبیاء
- معلم موفق ارتباط مناسب و مستمر با شاگرد دارد.

- مسجد ← محل ارتباط مستمر مسلمانان با همدیگر
- مسجد ← حل مشکلات افراد جامعه.
- همه مردم گردهم می‌آیند و هیچ کس امتیازی ندارد.

۲۵- تکلیف‌گرا باشد.

- تکلیف‌گرایی یکی از رموز توفیق و تأثیر است.
- همراهی نکردن دیگران تکلیف معلم وظیفه‌گرا را ساقط نمی‌کند.
- *قُلْ إِنَّمَا أَعِظُكُمْ بِوَاحِدَةٍ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مِثْلِي وَفِرَادَى* ← قیام در راه الهی دو نفر دو نفر یا یک نفر یک نفر (پیشی گرفتن جمع از فرد)
- آیت الله سعیدی (ره) به تکلیف معلمی عمل کرد و آن شب زیارت نرفت. (تکلیف‌گرایی)

۲۶- با ظرفیت باشد.

• ظرفیت انسان باید با علم رابطه مستقیم داشته باشد.

- افراد دارای روح کوچک با کمترین تحصیلات خود و دیگران به دردسر میاندازد.
- *رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا* ← پروردگارا علم مرا زیاد کن.
- *زِدْنِي عِلْمًا* ← توسعه روح از طریق تحصیل
- هر نعمت، نیاز به ظرفیت دارد. (پول بدون ظرفیت موجب غرور)
- امام علی (ع): سزاوار است که عاقل از مستی پول - قدرت - علم و مدح جوانی بپرهیزد، زیرا عقل را میرباید و وقار را سبک می‌کند.
- ثروت، قدرت و علم هر سه در فرد با ظرفیت غرور نمی‌آورد چون همه را از خداوند میداند.

۲۷- منضبط باشد.

مهمترین راه خداشناسی مشاهده نظام است.

معلم با نظم خود به دیگران درس نظم میدهد!

- جهان بر محور نظم است.
- بهترین و ساده‌ترین دلیل توحید نظم است.
- در حج و نماز نیز نظم به چشم می‌خورد.
- «صف» هفت بار در قرآن آمده است: به معنی نظم و انضباط
- وصیت حضرت علی (ع): ۱- تقوی الهی ۲- نظم در کارها
- نظم ← یکی از رموز موفقیت بزرگان *مثال* ← (امام خمینی)
- امام خمینی: اگر به زندگی رفتارمان نظم بدهیم فکرمات هم طلبعاً منظم می‌شود.

۲۸- عزم قوی داشته باشد.

آیه ۱۲ سوره فاطر (دریابشور و شیرین) ← شرایط بر عزم جدی اثر ندارد.

بنابراین امکانات و شرایط در پیشرفت اثر دارد ولی آنچه از همه مهمتر است عزم قوی و اراده محکم است.

شکست لحظه ای شکست ابدی نیست؛ پس نباید

بگذاریم شکست در عزم ما خلی وارد کند.

○ در سه آیه از قرآن عزم کلید موفقیت دانسته شده،
و در هر سه آیه صبر نشانه عزم است.

۲۹- ایمان به هدف

○ دو عامل اصلی مقاومت انبیاء (ص) ایمان به هدف
یقین به درستی راه خود

○ ایمان به هدف ← قدرتمندی انسان

○ آمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ ← ایمان پیامبر به راه و هدف خود *

○ پیامبر (ص): اگر خورشید در دست راستم و ماه را در دست چپم گذارند دست از هدفم بر نمی‌دارم.*

○ امام علی (ع): اگر پرده‌ها برداشته شوند بر یقین من اضافه نمیشود. (الْغِطَاءُ) *

ایمان و علاقه به کار، معلم را دلسرد نمی‌کند. (با وجود مشکلات)

(علامت * در مورد ۲۹ نشان ایمان به هدف معصومین)

۳۰- عادل باشد.

○ استادی موفق است که مخاطبان او را عادل بدانند.

○ نوح: لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ تَرَدُّكَ فَرَزْنَدِ اِيشَان

○ لوط: فَأَنْجَيْتَاهُ وَأَهْلَهُ إِلَّا امْرَأَتَهُ كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ تَرَدُّكَ هَمْسَرِ اَوْ

○ پیامبر: تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ نَفْرِينَ بِه عَمَوِي پيامبر

○ امام صادق (ع): رسول خدا نگاهش را در میان یاران بطور مساوی تقسیم میکرد.

○ يَفْسِمُ لِحَفَظَاتِهِ بَيْنَ اَصْحَابِهِ فَيَنْظُرُ اِلَى ذَا وَ يَنْظُرُ اِلَى ذَا بِالسَّوِيَّةِ ← عدالت پیامبر (ص)

○ افراد در بی عدالتی نمیتوانند رشد کنند.*

عدل قرآن

۳۱- حامی محرومان باشد

○ حمایت از محرومان ← کمالات معلم - استاد - مربی

○ وَلَا تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْعَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ مَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ وَمَا مِنْ حِسَابِكَ عَلَيْهِمْ مِنْ شَيْءٍ فَتَطْرُدَهُمْ

فَتَكُونَ مِنَ الظَّالِمِينَ ← راندن بندگان ضعیف منجر می‌شود از ظالمان باشیم.

○ تمخسر کافران: فَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ مَا تَرَاكَ إِلَّا بَشْرًا مِثْلَنَا وَمَا تَرَاكَ اِتَّبَعَكَ إِلَّا الَّذِينَ هُمْ أَرَادُوا أَنْ يَنْجُو مِنْكَ فَكُنْ مِنْ الْغَابِرِينَ (پیروان پیامبران را بی مقدار

میخواندند).

○ پاسخ رسولان: وَمَا أَنَا بِطَارِدِ الْمُؤْمِنِينَ مَرْدَمِ بَا اِيْمَانِ اَزْ خَوْدِ طَرْدِ نَمِيْ كَنَمِ.

- عمل نکردن به گفتار از روی بیاعتنایی (مورد ۱۳ فصل ۲)
  - بیتوجهی به محرومان (مورد ۳۱ فصل ۲)
  - قانع بودن به علم خود (مورد ۵ فصل ۲)
  - فردی که هجرت نمیکند (مورد ۹ فصل ۳)
- توبیخ الهی

- بیشترین یاران انبیاء مستضعفین بوده اند.

﴿إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ﴾

تبلغ دین دست پیامبر ولی هدایت دست خدا.

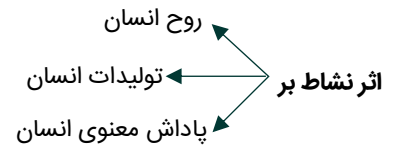
○ تیراندازی از پیامبر (در جبهه) و اثر از خداوند.

○ توجه به اسباب و تلاش کردن لازم است؛ ولی نباید مغرور شویم.

○ باید با هر مقدار تلاش و اسبابی که داریم، پیوسته به خدای تعالی توکل کنیم.

۳۳- بانشاط باشد.

قرآن از: نماز باکسالت - زکات باکراهت انتقاد کرده است.

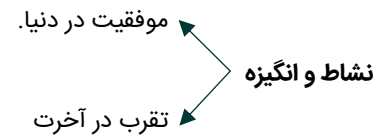

﴿اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحَزَنِ وَالْعَجْزِ وَالْكَسَلِ﴾ ← عدم نشاط افت است و معصومان

از آن به خدا پناه میبرند.

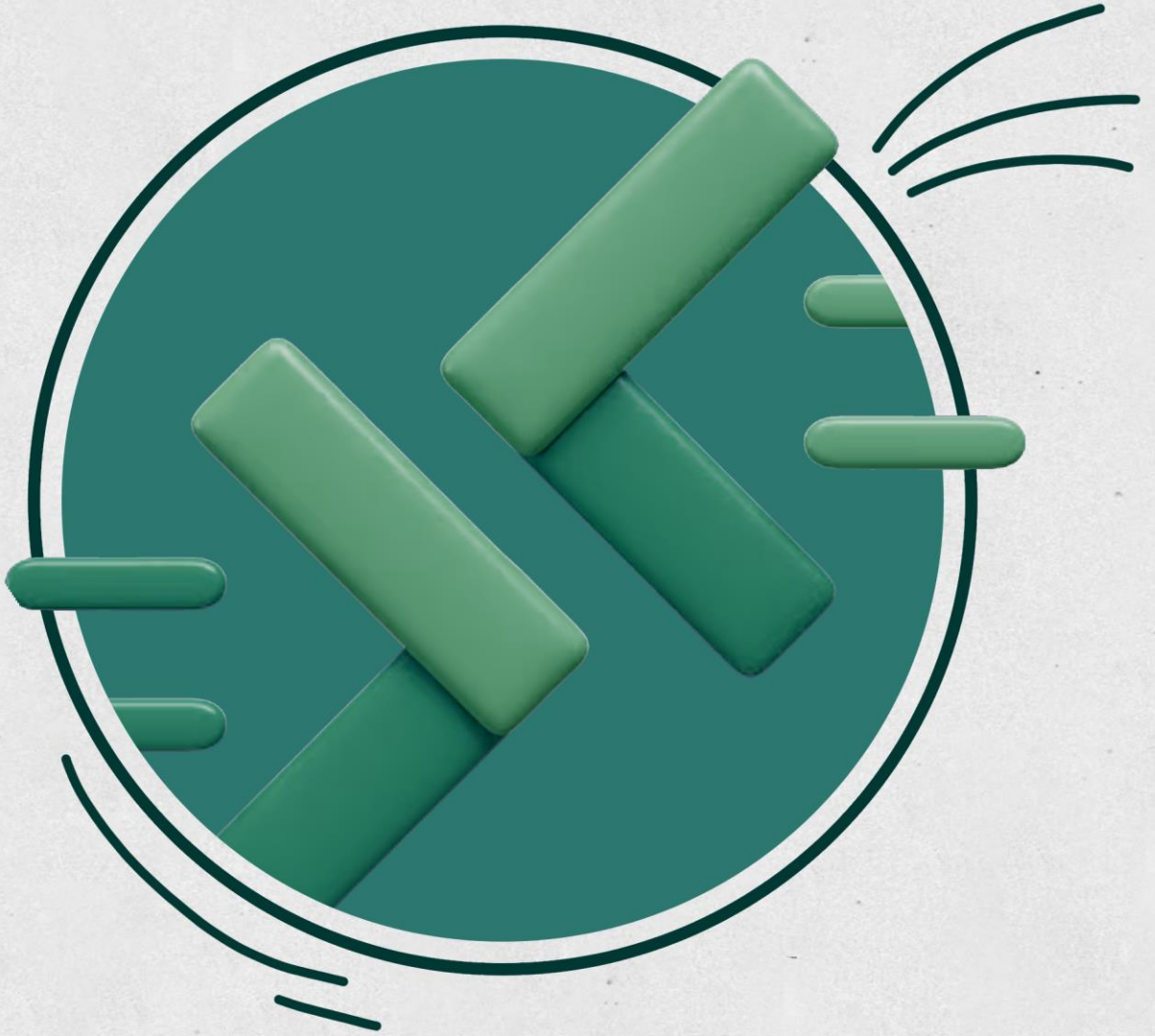
﴿اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحَزَنِ وَالْعَجْزِ وَالْكَسَلِ﴾ امام سجاد (ع) در دعا ابوحمره ثمالی در سحر ماه رمضان از بی نشاطی در عبادت گلایه کرده

○ بی نشاطی خود را نیز تحلیل کرده است.

- ثمرات ایمان و نشاط
- عدم تاخیر در کار و عدم فکر به پاداش.
  - نه گلایه میکند و نه کم کاری میکند.
  - نه مسئله کتمان میکند و نه نیاز بازرس و تشویق دارد.
  - دیگران با خود مقایسه نمیکند.
  - به فکر تعطیلات نیست.

وظایف معلم

۱- سوز و حرص داشته باشد

- استمداد از خداوند در اول کار با بردن نام او موجب برکت و موفقیت است.
- **امام رضا(ع):** «بسم الله» به اسم اعظم الهی از سیاهی چشم به سفیدی آن نزدیک‌تر است.

«بسم الله»

- رمز توحید و صبغه الهی است. (جهتگیری توحیدی)
- رمز بقا و دوام (هر چه غیر خدایی فانی است).
- رمز عشق به خدا.
- رمز توکل به خدا (جلب رحمت با بردن نام او)
- خروج از تکبر و اظهار عجز.
- گام اول در مسیر بندگی
- موجب فرار شیطان
- ذکر خدا و بیانگر انگیزه (یعنی هدف من تنها تو هستی الهی)

۲- عملی بودن درس‌ها

شاگرد قبل گفتار به رفتار توجه میکند.

- درس عملی عمیق‌تر از درس غیرعملی.

- **امام صادق(ع):** با غیر زبان خود مردم را دعوت کنید. (دعوت عملی)
- **شعیب:** قَالَ يَا قَوْمِ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كُنْتُ عَلَىٰ بَيْتِهِ مِنْ رَبِّي وَرَزَقَنِي مِنْهُ رِزْقًا حَسَنًا وَمَا أُرِيدُ أَنْ أُخَالِفَكُمْ إِلَىٰ مَا أَنْهَاكُم عَنْهُ إِنْ أُرِيدُ إِلَّا الْإِصْلَاحَ مَا اسْتَطَعْتُ وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ - نمیخواهم از آنکه شما را نهی کردم؛ مرتکب شوم.
- فرمان صلوات را خداوند از خود و ملائکهاش شروع می‌کند و سپس دستور میدهد اهل ایمان بر نبی درود فرستند.
- قرآن کریم:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ - أَتَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنْسَوْنَ أَنْفُسَكُمْ وَأَنْتُمْ تُلُونَ الْكِتَابَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ

- تعداد افرادی که با عمل پیامبر به اسلام گرویدند بیش از سخنرانی بود.

- امرکنندگان به معروف باید خودشان عملکنندگان به معروف باشند.
- شرط امر به معروف و نهی از منکر عمل خود انسان نیست بلکه عمل انسان شرط اثر سریع و دقیق گفته هاست.
- امر به معروف و نهی از منکر در همه حال برکاتی دارد.
- **امام علی(ع):** «هر کس خود را پیشوا دیگران قرار داد بر او لازم است قبل تعلیم خود را آموزش بدهد و تادیب او به رفتارش باشد قبل آنکه به زبانش باشد.»

○ داستان همسفر شدن امام علی(ع) با مرد مسیحی ← عملی بودن درس‌ها

○ پاداش و کیفر دو برابری زنان پیامبر(ص) ← هرچه جایگاه اجتماعی معلم ↑ تاثیرش هم ↑
نشان دهنده

۳- شهادت در گفتن «نمی دانم»

- **فرشتگان:** لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا - فرشتگان به آنچه نمیدانند معتزفاند.
- **پیامبر:** ..... قَرِيبٌ ..... اَمْدًا..... وقتی پیامبر چیزی را نمی دانست اذعان می‌کرد.

- معلم با گفتن «نمیدانم»
  - ↳ صداقت خود به رخ میکشد.
  - ↳ جلب اعتماد مخاطب - محبوب شدن

❁ موسی (ع): وَاجْعَلْ لِي وَزِيرًا مِّنْ أَهْلِي هَارُونَ ← اذعان به اینکه به تنهایی نمیتواند فرعون را هدایت کند. «همچنین همفکری موجب موفقیت و پیشرفت است»

• کسی ندانسته پاسخ بدهد. نشانه جهالت اوست.

❁ امام علی (ع): «گفتن نمیدانم نصف علم است.»

۴- سنت پذیر و نوپذیر بودن.

- قرآن کریم هم خود را حدیث میخواند و هم متصل به تاریخ کهن.

○ علمی مانی کامل است که
 وصل به تاریخ کهن باشد.
 پویا و به روز

❁ فَيَهْدَاهُمْ أَقْتَدَةَ ← راه خوب انبیاء پیشین را ادامه بده.

○ ازدواج با همسر پسر خوانده ← سنتشکنی (نوپذیری)

○ کار خیر نیاکان را دنبال و کار غلط آنها را کنار گذاشت!

○ نوگرایی: تزریق مفاهیم و برداشتهای تازه و تایید شده توسط صاحبان، تجربه و علم

○ عالم باید متعصب نباشد و در کنار بهره از علم گذشته حقایق علمی و مجرب بیپذیرد و خود نیز نظریه جدید بدهد.

۵- توجه به راههای دعوت

○ راه های تبلیغ پیامبر (ص)
 • بالحکمة: دانش استوار ← مخصوص افراد خاص
 • الموعظه حسنه: اندرز و پند نیکو برای عامه مردم
 • جادلهم بالتی هی احسن: روش نیکوتر ← مخصوص مخالفان

○ دستور جامع قرآن به اساتید: مجهز شدن به شیوههای گوناگون بر خود با مخاطب.

○ «موعظه نیکو»: یعنی واعظ به گفته های خود عمل کنند.

○ «جدال نیکو»: یعنی توهین و تحریک غلط احساسات نباشد.

○ منطق و حکمت یک نوع است آن هم با نیکو.

○ اسلام به طرفداران خود هم غذای فکری میدهد (حکمت) و هم غذای روح (موعظه حسنه) و حتی با مخالفان خود برخورد منطقی دارد (جدال احسن)

۶- پاسخ به شبهات

- تنها شبهات جدی و اساسی نیاز به پاسخ دارند.

○ پاسخ منطقی به شبهات جدید از وظایف معلم است.

○ نباید با طرح شبهات بیاساس به ترویج آنها کمک کرد.

○ معلم باید به اصل شبهه احاطه داشته و در پاسخگویی آن را از ذهن بزدايد وگرنه: به جای نفی شبهه ممکن است تثبیت شود.

۷- توجه به رشد جامع

○ رشد جامع به معنا: ارتقا بصیرت در کنار رشد علمی توجه به قدرت تشخیص، بینش و موضعگیری سیاسی در کنار مدرک و درس است.

۱- دعوت برائت از مشرکین کنار نماز

❁ قرآن يَهْدِي إِلَى الرُّشْدِ است. (رشد جامع می دهد)

۲- دعوت به رسیدگی به فقرا کنار تقوی

○ با بصیرت و رشد جامع باید با دشمنان مقابله کرد.

وَلَنْ تَرْضَىٰ عَنْكَ الْيَهُودُ وَلَا النَّصَارَىٰ حَتَّىٰ تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمْ قُلْ إِنَّ هُدَىٰ اللَّهِ هُوَ الْهُدَىٰ وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ أَهْوَاءَهُمْ بَعْدَ الَّذِي جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ مَا لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَّلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ← تا پیر و آیین آنان نشویم از ما راضی نمیشوند.

* هم از تجارب علمی کشورها استفاده نمود و هم باید بشدت مراقب بیگانه باشیم.

۸- ایجاد انگیزه

○ ایجاد انگیزه قرآن:

- با حروف مقطعه به انسان تلنگر میزند.
- بیان مطالب با طرح سوال (برخی آیات هم سوالات مردم)
- مطلب با قصه، قسم و یا شان نزول
- تغییر مخاطب - مقایسه افراد یا مطالب
- ایجاد انگیزه با پاداش؛ خطاب قرار دادن پیامبر (ص)
- ایجاد حساسیت با تکرار کلمه
- ایجاد انگیزه برای انفاق مسئله معاد و قیامت مطرح می کند.

بیان نقش و اهمیت درس و آثار فردی و اجتماعی آن برای انگیزه.

تشویقها و پاداشهای بزرگ بهترین انگیزه برای کارهای سخت است.

۹- هجرت

وَلَمْ يُهَاجِرُوا ..... حَتَّىٰ يُهَاجِرُوا
«مومنانی را که هجرت نمیکنند، مسلمین نه دوست بدارند و نه به آنان مسئولیت بدهند.»

- بیشتر بلاها
  - غرق شدن در رفاه.
  - ترک هجرتهای سازنده.
- هجرت مختصان مسلمان به کشور خود موجب
  - تقویت اسلام و کشورها اسلامی.
  - ضربه به دشمنان.

○ هجرت مختص پیامبر (ص) نیست؛ بلکه برای حفظ ایمان و دوری از نافرمانی خدا برهر مسلمان واجب است.

كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ ← أَرْضُ اللَّهِ وَاسِعَةٌ : زمین خدا واسعه است پس هجرت کنید.
پاسخ

○ امام صادق (ع) نیز به هجرت توصیه کرده.

وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنْفِرُوا كَافَّةً فَلَوْلَا نَفَرَ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ طَائِفَةٌ لِيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ وَلِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ
○ هجرت علاوه بر آموختن علم و دانش برای بیان آموختنها به دیگری نیز لازم است.

اشتغال یقینی برائت یقینی لازم دارد.

«سیرو فی الارض» ← سفر علمی تجربی

«افلم یسیروا» ← توبیخ کسانی که هجرت نمیکنند.

إِنَّا مَكَّنَّا لَهُ فِي الْأَرْضِ وَآتَيْنَاهُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ سَبَبًا ← ستایش بی نیازی ذوالقرنین در هجرت.

«ثم اتبع سببا» ← سه مرتبه ← هجرت ذوالقرنین
هم شرق
هم غرب

○ ارزش آن است که به مناطق محروم، مظلوم، بیسواد برویم مانند ذوالقرنین.

○ مدیریت قوی ← به جا ماندن آثار مفید و محکم از مردم بی فرهنگ.

۱۰- آموختن از هر شخص یا هر چیز

- معلم واقعی یک محصل واقعی است.
- آموختن از هدهد توسط سلیمان نبی ← برای آموختن نباید حتماً دنبال استاد مطرحی برویم.
- آموختن حضرت موسی از خضر بنی ← ادب و تواضع خدمت استاد.

۱۱- تعلیم در هر زمان و مکان

- معلم قوی باشد ← از هیچ می‌تواند همه چیز بسازد.
- در داستان پیامبر (ص) و تجمع هیزمها چند نکته دیده میشود.
- پیروزی در جنگ به معنای بی عیب بودن نیست.
- پر کردن ایام فراغت
- کلاس عمومی در صحرا
- کنترل غرور پیروزی.
- آموزش اتحاد به دیگران

۱۲- جبران ضعفها

- قرآن (محبت) را در مسائل تربیتی اصل میداند.
- نزدیکترین صفت به معلمی رحمت و محبت است.
- عذرخواهی آیت الله بروجردی (دست بوسی) ← نشانه جبران ضعفها با محبت.

۱۳- همدردی

- اسلام آیین فطرت است. - خداوند زینت را دوست دارد «.. جمیل یحبالجمال»
- مورد بالا همدردی الهی با انسان در زینت دوستی را نشان میدهد.
- استفاده از زینت و طعام امری فطری و طبیعی است.
- نوع پوشش باید متناسب با شرایط اقتصادی مخاطب باشد.
- امام خمینی (ره) و آیت الله امینی (عیادت امام) ← نمونه همدلی

- لباس امام علی (ع) و امام صادق (ع) متفاوت بود.
زیرا شرایط اجتماعی هر کدام فرق داشت. (همراهی و همدردی)

۱۴- ارتباط خصوصی و چهره به چهره

- ارتباط خصوصی در تربیت مخاطب تأثیر ویژه دارد.
- پیامبر (ص) علاوه بر سخنرانی عمومی خانواده را خصوصی به نماز و سایر احکام الهی دعوت میکردند.
- آقای قرائتی به ارتباط چهره به چهره تأکید ورزیده اند.

۱۵- هدایت در گرایش و انتخاب رشته

- حضرت عیسی (ع): «و جعلنی مبارکاً...» خداوند مرا مایه برکت قرار داده.
- امام صادق (ع) «مبارکاً» را به «نفاعاً» تفسیر کرده یعنی حضرت عیسی پرفایده بوده است.

از مسائل مهم تدریس و تربیت حقگرای است.

- موارد انتخاب رشته
- نیاز جامعه
- مقاومت در برابر تهدیدها

- ✿ پند قرآنی برای قیام در راه خدا ← قُلْ إِنَّمَا أَعْطُكُمْ بِوَأَحَدَةٍ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مِثْلِي وَفُرَادَى
- ✿ امام علی (ع): «أَيُّهَا النَّاسُ، لَا تَسْتَوْجِسُوا فِي طَرِيقِ الْهُدَى لِقَلَّةِ أَهْلِهِ» از کمی جمعیت نهراسید.
- در تعیین هدف تحصیلی باید به استعدادها، نیازها و ضرورتها توجه کرد.

۱۶- احترام به همکاران و پیشگوتان

- ✿ إِلَّا قَبِيلًا سَلَامًا سَلَامًا ← در بهشت همه بهم سلام میدهند.
- ✿ كَلَّمَا دَخَلْتُ... لَعَنْتُ... ← دوزخیان همدیگر را لعن میکنند.
- ✿ قرآن به همه انبیا سلام کرده به برخی سلام ویژه داده مانند: نوح - موسی
- در نماز ۵ مرتبه افراد شایسته را سلام میدهیم.

احترام به سایر و همکاران یک ارزش است.

✿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قِيلَ لَكُمْ تَسَبَّحُوا فِي الْمَجَالِسِ فَافْسَحُوا يَفْسَحِ اللَّهُ لَكُمْ وَإِذَا قِيلَ انشُرُوا فَانشُرُوا يَرْفَعِ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ دستور قرآن برای آنکه وقتی مومن و یا عالمی وارد شد مسلمین به پا خیزند. (رعایت آداب اجتماعی)

طبق قرآن افرادی که درجه مخصوص دارند:

- انبیاء
- مجاهدان
- نمازگازان
- اهل انفاق
- مومنان که کار صالح میکنند.

- احترام به دیگران و برخاستن ← گشایش الهی
- برخی افراد دارای درجات خاصی نزد خداوند هستند:
- يَرْفَعُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ
- احترام امام صادق (ع) به آنکه ناصبی را روشن کرده بود
- نشان دهنده احترام به افراد شایسته و عمل به قرآن است.

۱۷- نظر خواهی و مشورت

آیه زیر بعد شکست احد نازل شد تا مسلمین از برکات مشورت محروم نشوند.

- افزوده شدن علم انسان
  - تمایز دوست و دشمن
  - پخته شدن کارها و انتقال تجربه
  - شکستن غرور افراد
  - کاهش حسود و داشتن غمخوار
- فواید مشورت

✿ وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ ← دستور مشورت

مشورت
اقدام
توکل الهی

مشورت هم با سایر اساتید و هم شاگردان پسندیده است

- مشورت در کارهای اجتماعی است و نه در فرمان صریح خدا و پیامبر ▼
- * مشورت در قرآن با کلمه «امر» آمده.

- هرگز تعداد رکعات نماز - روزه ماه رمضان - مقدار خمس و ... با مشورت مشخص نمیشه!
- نماز و امامت «عهد الله» است و نمیتوان درباره آنها مشورت نمود.

- مشورت با سایر اساتید
- رفع مشکل اثر.
- نقد شدن و رسیدن به کمال مطلوب.

۱۸- دادن فرصت تحقیق به مخالف

وَأِنْ أَحَدٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ فَاجِرٌ حَتَّىٰ يَسْمَعَ كَلَامَ اللَّهِ ثُمَّ أَبْلِغُهُ مَأْمَنَهُ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْلَمُونَ ← دادن فرصت تحقیق به مخالفان

- نکات آیه بالا**
- راه تفکر برای مشترکان باز است و احتمال هدایت یک نفر هم جدی است.
  - حتی دشمن نباید از رشد فکری بازداشت (رشد فکری در شرایط جنگی)
  - ارزش ایمان بر اساس فهم
  - تضمین امنیت فرد محقق
  - گاهی کفر از جهل است. (مکتبی که منطق دارد عجله نمیکند).

۱۹- توجه به آثار جنبی رفتار

- تبدیل بدیها به خوبی ← برکت برخی کارها ی خیر است.
- در آموزش هم توجه به رفتار و عمل و هم اهمیت به نکات جنبی نیاز است.
- نماز در مسجد ← هشت کمال جنبی

○ آثار جنبی «قَوْلًا سَدِيدًا»
 يُضْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ اصلاح عمل
 يَغْفِرْ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ بخشش گناهان

○ اذْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ ← دفع بدی مردم با خوبی ← تبدیل کنیم و دشمنی به دوستی

۲۰- سفارش دلسوزانه و استقبال از پیشنهاد

تذکر و توصیه مرز خاصی ندارد حتی سلیمان (ع) از هدد پیام میگيرد.

○ «تَوَاصُوا» - سفارش یکدیگر به نیکی (جریان عمومی) نه یک طرفه

- توأسی در قرآن
- ➔ (۱) «بِالْحَقِّ» - آیه سوم سوره عصر: در مسیر حق بودن کافی نیست بلکه باید همدیگر را سفارش کنیم.
  - ➔ (۲) «بِالصَّبْرِ» - دوبار در قرآن آمده یک بار در سوره عصر بعد (بالحق) و بار دیگر آیه ۱۷ سوره بلد.
  - ➔ (۳) «بِالْمَرْحَمَةِ» در ادامه آیه ۱۷ سوره بلد آمده.

۲۱- انتقادپذیری

○ دعا مکارم اخلاق «وَوَفَّقْنِي لِبَاعَةِ مَنْ سَدَدَنِي ، وَ مُتَابَعَةِ مَنْ أَرْضَدَنِي» پذیرش انتقاد ← موفقیت

○ وَمَا أَجْرِي نَفْسِي إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ إِلَّا مَا رَحِمَ رَبِّي إِنَّ رَبِّي غَفُورٌ رَحِيمٌ ← هیچکس به دور از خطا نیست. (نفس اماره)

امام صادق (ع): کسی که عیوب من را بگوید محبوبترین برادر من است «اخوانی..... عیوبی»

○ ویژگی کافران
 (لا یَسْمَعُونَ) : نمیشنوند
 (لا یَذْکُرُونَ) : پند نمیگیرند.

۲۲- امیدوار و امید بخش

-مبلغ؛ شجاع، مصمم و نفوذناپذیر باشد.

- یکی از وظایف معلم دلگرم بودن و دمیدن روح امید در دانشجو است.
- یاس از رحمت خدا ← گناه کبیره.
- مأیوس کردن دیگران ← کار شیطان و منافقان.

- مردم را از رحمت الهی ناامید نکند.
  - و آنان را از مکر الهی ایمن نسازد.
- ویژگیها (فقیه واقعی اسلام شناس حقیقی) (و مغرورشان نکند)

○ استادی که کشور خود تحقیر و به دانشجو روح یاس بدمد و مدام از پیشرفت غرب بگوید خیانتکار است.

- آینده از آن مومنان
- ◀ والعاقبة للمتقين: فرجام از آن پرهیز کاران است.
- ◀ والعاقبة للتقوی: سرانجام برای اهل تقوا است.
- ◀ وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ - جانشین شدن در زمین.

۲۳- قاطعیت در راه حق و نترسیدن از سرزنش

- «انبياء الذين يُتْلَعُونَ رِسَالَاتِ اللَّهِ وَيَخْشَوْنَهُ وَلَا يَخْشَوْنَ» نهراسیدن انبیا.
- رسول خدا: کسی که بدعت ظاهر شد علم خود ظاهر نسازد لعنت خدا بر اوست.
- وَكَذَلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ أَلْبَسُوا الْأَلْبَامَ - افشا توطئه مجرمان
- ابراهیم تالله ..... أَصْنَامَكُمْ ← قاطعیت در راه خدا.
- موسی سامری را توبیخ نمود ← ..... لِنُحَرِّقَنَّهُ ..... نَسْفًا - محو آثار شرک
- ..... يُجَاهِدُونَ ..... لَا يَخَافُونَ ← نداشتن هراس در راه تبلیغ دین.
- رسول خدا وقتی معاذ را به یمن فرستاد به او فرمود: «لَا تَخَفْ...»
- لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ بَرُخورد قاطع پیامبر(ص) با کفار

۲۴- داشتن حکمت

- يُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ ← یکی از وظایف انبیا آموزش کتاب و حکمت است.
- حکمت «خیراً کثیراً» است.
- فقط خردمندان «اولوالالباب» ارزش حکمت میدانند.
- خداوند به برخی افراد پاک، باتقوا، پرتلاش حکمت عطا میکند.

- حکمت به معنی:
معرفت، شناخت اسرار
و رسیدن به حق.

- نوری در جان
  - بینش و بصیرت
  - معرفت و تفقه در دین - اطاعت از خدا، شناخت امام
  - مادر همه خیرات - پرهیز از گناه کبیره
  - خیر کثیر: داشتن دید و قدرت تشخیص
- ثمرات حکمت
معانی حکمت

○ فرد حکیم به عاقبت مینگرد - در گفتار و رفتارش تناقض ندارد - مردم مثل خود دوست دارد نعمت الهی ضایع نمیکند - حيله نمیکند.

۲۵- اهل ذکر باشد

○ ذکر خدای متعال در هر حال ← نشانه خرد

○ الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ←

افراد نخبه و صاحب معز ایستاده، نشسته و به پهلو یاد خدا میکنند. (همواره)

○ موفقیت بدون یاد خدا ممکن نیست.

○ مولف در داستان قیمت منزل میگوید اهل علم هستیم اما اهل ذکر نه!

۲۶- توطئه شناسی

○ هدف سرشناسان یهود

(میخواستند صبح مسلمان شده

و غروب از اسلام برگردند)

(۱) • یهودیان دیگر به فکر مسلمان شدن نیافتند.

(۲) • روحیه مسلمین را تضعیف کنند.

○ دشمن آرزو کفر ما را دارد و ممکن است به قصد کارهای دیگر، نقشه شوم داشته باشد.

۲۷- دشمن شناسی

○ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا بِيَدَانِهِ مَن دُونَكُمْ لَا يَأْلُونَكُمُ خَبَالًا وَذُؤًا مَا عَيْتُمْ قَدْ بَدَتِ الْبَغْضَاءُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ وَمَا تُخْفِي صُدُورُهُمْ أَكْبَرُ قَدْ بَيَّنَّا

لَكُمْ الْآيَاتِ إِنْ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ ← ماهیت خطرناک دشمن

○ دشمن در نابودی فکر و عقل ما کوتاهی نمیکند. (خَبَالًا)

○ غریبهها را محرم اسرار خود قرار ندهیم (بِيَدَانِهِ)

صبر- تقوا راه مقابله با حيله دشمن.

• فساد: «خَبَالًا» نابودی فکر و عقل

• فشار: « وَذُؤًا مَا عَيْتُمْ » رنج بردن شما دوست دارد.

• نفاق « تُخْفِي صُدُورُهُمْ » در سینههایشان مخفی کردهاند.

شگردهای دشمن

(الف) غفلت از سلاح و سرمایه خود «اسلحتکم»

(ب) ضعف و سستی و همراهی و سازش «تدهن».

(پ) رنج و فشار و زحمت افتادن «ما عنتم»

(ج) ارتداد و بازگشت از دین «... يُردونکم»

آرزوهای دشمن

○ نشانه دشمن: اگر خیری به ما برسد ناراحت میشود.

○ معرفی دشمن و توطئه های آن ← غیرت دینی و ملی

۲۸- جدی گرفتن هشدارها

○ انگیزه دفع ضرر قویتر از جلب منفعت است ← لذا قرآن بر انداز تاکید دارد.

○ قرآن پیامبر را «بشیر» و «نذیر» میداند ولی روی هشدار توجه خاصی کرده.

یکی بسوی حوزه

به سوی شهر خود

○ بر طلاب دو هجرت نیاز

○ إِنْ أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ مُّبِينٌ - لِأُنذِرْكُمْ - إِنْ أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ مُّبِينٌ ← توجه قرآن به انداز.

۲۹- سنجش مقدار آموزش (خود آزمایی)

نتیجه‌ی تعلیم و تربیت باید «تربیت دینی» باشد.

- بهترین معیار سنجش
- قرآن کریم -
- نهج البلاغه -
- روایات -

- دینی (نماز - روزه)
- زبان (گفتار)
- حساب (کم کاری - خمس)
- اخلاق (با خانواده و ....)
- تاریخ - اقتصاد - جغرافی و .....

- باید رشد اخلاقی و معنوی خود را بسنجیم.
- استاد هم خود را در ترازو سنجش قرار میدهد.
- و هم این کار را به مخاطبان می‌آموزد.

۳۰- استفاده از همه فرصتها و ظرفیتهای

- تعلیم و تربیت هیچگاه تعطیل بردار نیست.
- توسعه ظرفیتهای آموزشی و بهره‌گیری از همه ظرفیتهای ← کار استاد
- زندگی بزرگان مویذ آن است که آموزش و تحصیل در هر زمان و مکان لازم است:
- الف) شیخ عبدالکریم حائری ← رفتن به کلاس درس در برف سنگین.
- ب) آیت الله اعتمادی ← تعطیل نکردن کلاس در پی فوت مادرش.

۳۱- رعایت استاندارد و تعلیم منطقی

از حرف منطقی هیچکس
پشیمان نمیشود.

- باید طوری کلاس‌داری کنیم تا دیگران بتوانند آنرا تکمیل کنند.
- تعلیم منطقی نباشد ← استاد بعدی اطلاعات را تخریب و از نو شروع میکند.
- طراحی منظم و منسجم دوره آموزشی ← آموزش هدفمند

۳۲- قالبسازی نه قالبی‌زیری

- استفاده از متون
آموزشی مطمئن آموزش را هدفمند میکند!

- قالبسازی: ایجاد روش جدید و بهم زدن سنتها غلط.
- هم‌رنگ جماعت شدن خط شکن نبودن ← نان به نرخ روز خوردن
- .... لا یخافون .... ← قالبسازی و نهراسیدن و مقابله با سرزنش (انبیاء)
- انبیاء و اولیاء الهی گاه در مرکزیتها
- بر علیه بتپرستی اقدام میکردند؛
- و گاه در برابر فرعون و رژیم بنی امیه میایستادند و تن به ذلت نمیدادند.

- معم باید در انتخاب موضوع و مخاطب قالبساز باشد.

۳۳- آشنایی با مشکلات دیگران

مقاومت - صبر
توصیه قرآن و خدا به پیامبر (ص) است.

- بزرگ شدن روح؛ افزایش ظرفیت؛ مقاومت برابر مشکل ← نیم نگاه به مشکل دیگران
- وَإِنْ يَكْذِبُونَ فَقَدْ كَذَّبَتْ رَسُولٌ مِنْ قَبْلِكَ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ (کل تکذیب شدن انبیاء)
- يَا خَسْرَةٌ عَلَى الْعِبَادِمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ (مورد استهزا قرار گرفتن انبیاء)
- آشنایی با مقاومت و صبر دیگران مایه تسلی و دلداری است. (به ویژه در تعلیم و تربیت)

۳۴- آشنایی با فرهنگ و گویش مخاطبان

- «زقوم» خوراک گناهکاران در جهنم معرفی شود.
- «زقوم» گیاه زهردار که شیره آن بدن را متورم می‌کند! ← طَلْعَهَا كَأَنَّهُ زُؤُوسُ الشَّيَاطِينِ
- شکوفه زقوم ← سر شیطان (شیطان پلید و بدذات است).
- ..... هَذَا إِلَّا مَلَكٌ كَرِيمٌ ← وصف زنان مصر به یوسف (فرشته)
- وَإِذَا الْعِشَاءُ عُطِّلَتْ ← در وصف قیامت
- رها شدن شتر باردار ← بی صاحب ماندن بارزشتترین اموال.
- آشنایی با فرهنگ و ادبیات مخاطبان موجب ارتباط بهتر و انتقال آسانتر مطالب می‌شد.

همه این مثالها برای آن است تا با فرهنگ مخاطب مطالب گفته است.

(موفق باشید)

پایان